

Memo

Extra inzet op een schoner Amsterdam

Aan Hester van Buren, wethouder Afval en Reiniging
Van bestuurszaken.afvalketen@amsterdam.nl en bestuurszaken.SW@amsterdam.nl
Datum 18 juni 2024

Aanleiding

In dit memo zijn onze ambitie en aanpak beschreven om Amsterdam schoner te krijgen. Onderdeel hiervan is een bestedingsvoorstel van de extra €10 miljoen die hiervoor door het college is vrijgemaakt in de VJN 2024.

Extra inzet op een schoner Amsterdam

Zwerfafval vormt een steeds groter probleem en zorgt voor grote ergernis bij Amsterdammers. Een schone stad is niet alleen belangrijk voor onze bewoners, maar ook onze bezoekers. De doelstelling om de stad op de in de begroting afgesproken schoonheidsniveaus te houden staat onder druk. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn de statiegeldproblematiek, toenemende drukte in de stad na de coronaperiode, door gewichtsbepurende maatregelen in gebieden en grof afval op straat. De invoering van statiegeld op blikjes en flesjes heeft als negatief bijeffect dat afvalbakken worden opengemaakt, met zwerfafval als gevolg. In de Begroting 2024 hebben we extra geld uitgetrokken voor afvalinzameling en reiniging in Zuidoost, Nieuw-West en Noord en voor de binnenstad. De gemeenteraad heeft op 24 april 2024 besloten om in 2024 daarbovenop € 4 miljoen extra in te zetten voor extra reinigers, afvalmedewerkers en toezichthouders.

Alleen het opruimen van zwerfafval is geen duurzame oplossing om zwerfafval tegen te gaan. Extra inzet is ook nodig op het voorkomen ervan. Dat vraagt om ander gedrag van bezoekers, bewoners en bedrijven. Bij de Begroting 2025 komen we met een meerjarige en integrale aanpak van het zwerfafval. We zijn van plan daar bij de begroting € 10 miljoen voor vrij te maken.

Aanpak afval en reiniging

Een schone stad is een afvalvrije stad met schone straten, parken en pleinen. Hiervoor zetten we in op (1) het voorkomen van afval, (2) het op orde houden van de aanbiedmogelijkheden zoals schone, beschikbare en toegankelijke afvalbakken en containers, (3) Informeren en motiveren we bewoners en ondernemers om hun afval op een juiste manier aan te bieden, (4) Reinigen we waar afval niet juist is aangeboden en op de plaatsen en momenten waar het nodig is nodig, (5) Samen

met bewoners, ondernemers en andere partners, en (6) door een zo hoogwaardige verwerking met zo veel mogelijk hergebruik.

De reinigingsteams werken gebiedsgericht en verrichten dagelijkse reinigings- en schoonmaakwerkzaamheden in de openbare ruimte van de stad, om de met het bestuur afgesproken kwaliteit te realiseren. We reinigen straten, pleinen en markten. Daarnaast vinden reinigingswerkzaamheden plaats bij evenementen, demonstraties en herdenkingen. Ook zien we toe op alle schoonactiviteiten die in het kader van het dagelijks beheer die door derden wordt uitgevoerd zoals door Pantar. Voor elk gebied maken we uitvoeringsplannen op basis van de gebiedsopgaven en -prioriteiten. Gedurende het jaar passen we de verschillende uitvoeringsplannen zo nodig aan de hand van de beeldkwaliteit of voorspellingen (forecasting) aan, zodat we daar kunnen werken waar het hardst nodig is.

Voor de inzameling van het huishoudelijk – en bedrijfsafval werken we aan vele projecten en optimaliseringen. De basis hiervan zijn onze dagelijkse inzamelroutes. Onze basis dienstverlening. Als het daar goed gaat, dat hoeven we ook minder meldingen, losse ritten en andere problemen op te lossen. Daarnaast hebben we projecten die zich richt op het oplossen van verschillende opgaves zoals karton, bijplaatsingen, grof afval, communicatie, gfe/t, bedrijfsafval etc. Op deze manier, en met hulp van de stad zoals de containeradoptanten, weten we vele verbeteringen door te voeren met zichtbaarheid op straat. Maar er blijven plekken die lastig zijn op te lossen. Zodoende hebben we per stadsdeel specifieke opgaven per gebied opgesteld die we willen aanpakken. Deze zijn onderdeel van de in 2023 vastgestelde afvalplannen per stadsdeel die we uitvoeren in opdracht van de stadsdeelbesturen. De gebiedsopgaves zijn de plekken die hardnekkig vuil blijven en we gericht en integraal willen oplossen. In onderstaande afbeelding staat een overzicht van deze gebiedsopgaves.

	Noord	Nieuw-West	West	Centrum	Zuid	Oost	Zuidoost
Afval op afspraak Stedelijk afval (combinatie huishoudelijk en bedrijfsafval) afval over water				✗	✗		
Aanpak winkelstraten Bedrijfs-, huishoudelijk en zwerfafval in drukke openbare ruimte	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Aanpak nieuwbouw en renovatie Afvaloverlast bij in- en uithuizen van (nieuwe, terugkerende of vertrekkende bewoners)	✗	✗	✗			✗	✗
Aanpak grof dumpingen Dump van grof afval, bouwafval en bedrijfsafval bij uitvalswegen en in wijken	✗	✗	✗		✗	✗	✗
Aanpak venstertijden Aanscherpen aanbiedregels en aanbiedtijden bedrijfsafval				✗	✗		
Aanpak studentenhuysvesting/expats Overlast van dumpen huusraad bij vertrekkende studenten en/of expats	✗	✗	✗	✗		✗	✗
Aanpak kwetsbare wijken Rekening houden met laaggeletterdheid, anderstaligen en digitale vaardigheden in communicatie(aanpak)	✗	✗	✗			✗	✗
Spreiding en beschikbaarheid Inzamelvoorzieningen Onderzoek naar de beschikbaarheid en spreiding van de Inzamelvoorzieningen voor zowel restafval als waarestromen oud papier/karton, glas, gfe-t en textiel	✗	✗	✗			✗	✗
Weersomstandigheden en zwerfvuil (Harde) wind bij open plekken zoals IJburg en Zeeburgereiland zorgen dat zwerfvuil in het water komt.						✗	

Financiering

Binnen de reguliere middelen van de begroting voeren we de basis van onze werkzaamheden uit. Daarnaast zijn er extra middelen beschikbaar gesteld vanuit de coalitiemiddelen, verhoging van de toeristenbelasting en Single use plastics zwerfafvalvergoeding (SUP). Een overzicht van deze middelen de activiteiten die we hieruit bekostigen is opgenomen in de bijlage. Bij de Voorjaarsnota 2024 is aanvullend €10 miljoen beschikbaar gesteld voor een integrale aanpak van het zwerfafval. Hieronder is toelicht welke maatregelen hiervoor worden voorgesteld.

Bestedingsvoorstel 10 miljoen

We doen al veel, maar zien ook opgaven die vragen om extra inzet en prioriteit. Zo zien we dat door de sterke toename van het aantal bezoekers na de coronaperiode de vervuiling fors is toegenomen. Daarnaast is er met de invoering van statiegeld op blikjes en flesjes een grote opgave bijgekomen. Dit heeft gezorgd voor een afname van plastic en blikjes op straat en in het restafval, maar een negatief effect is dat afvalbakken worden opengemaakt met zwerfafval als gevolg. Dit zorgt voor een grote ergernis bij Amsterdammers. Ook het grof afval is geruime tijd een opgave in de stad. Waar we werken met een open afvalstelsel, kan grof afval zichtbaar op straat worden aangeboden. Aanbiedplekken en -tijden zijn niet altijd duidelijk voor bewoners en ons hoge serviceniveau -waarbij we ook buiten de grofdagen het afval ophalen- leiden tot slecht gedrag bij bewoners. Dit doet het straatbeeld geen goed en trekt ook weer ander afval aan.

Dit maakt dat we ons willen richten op twee stromen in het speciaal: zwerfafval en grof afval. Dat willen we doen door:

- Korte termijn extra schoonmaken met reinigers en afvalmedewerkers daar waar nodig (in lijn met het SUP bestedingsvoorstel);
- Gedragsverandering bestaande uit toezichhouders (in lijn met SUP bestedingsvoorstel), communicatie-inzet en activatieteams;
- Voorkomen van (zwerf)afval. Dan gaat het onder andere om bij te dragen dat er minder statiegeldverpakkingen in afvalbakken worden gedaan, het stimuleren van hergebruik (bring your own initiatieven) en het verminderen van wegwerpproducten.
- Samen met de stad tot oplossingen te komen. Hiervoor gebruiken we de adviezen van het burgerberaad en ideeën die eerder al vanuit de raad hebben ontvangen.

Het bestedingsvoorstel is op de volgende pagina opgenomen.

Bestedingsvoorstel 10 miljoen incidenteel voor intensiveren aanpak Schoon					
Nr.	Onderwerp		2025	2026	Omschrijving
1.	Extra reinigen	SW	500.000	500.000	Betreft budget om extra reinigingswerkzaamheden uit te voeren op plekken in de stad waar het hardnekkig vies blijft.
2.	Extra inzet voor bijplaatsingen en grof-afval	A&G	350.000	350.000	Betreft budget om bijplaatsingen en grof-afval te verwijderen en aanbod plekken reinigen.
3.	Aanpak statiegeldproblematiek	SW	125.000	125.000	Doorontwikkelen en uitvoeren aanpak statiegeldproblematiek
4.	Afvalpreventieplan	A&G en SW	1.250.000	1.250.000	We focussen ons op het voorkomen van afval vroeg in de keten, want als afval niet ontstaat dan hoeven we het ook niet op te ruimen. De doorlooptijd van de uitvoeringsplan is drie jaar. Het Afvalpreventieplan is toegezegd aan de raad in verschillende brieven schone stad. Daarnaast worden de motie over gesprek met supermarkten en de motie over wegwijzer reparatiediensten door afvalpreventieplan uitgevoerd.
5.	Intensiveren activatieteams	SW	750.000	750.000	De activatieteams dragen er aan bij om een gedragsverandering te realiseren. Door de inzet te intensiveren wordt het mogelijk de teams ook/meer in te zetten in/op parken/bossen/pleinen/winkelstraten, weekenden/drukke dagen, op bepaalde plekken waar we veel last hebben van de
6.	Extra toezicht en handhaving bijplaatsingen	A&G	500.000	500.000	Betreft toezichthouders op de fiets.
7.	Toezicht en handhaving 25 meter-regel (inclusief communicatie) in combinatie met proef weghalen afvalbakken	THOR en SW	150.000	150.000	Wordt uitgevoerd binnen de gebiedsopgave Woonwinkelstraten.
8.	Uitvoeren aanbevelingen Burgerberaad Schone Stad	A&G en SW	500.000	500.000	We reserveren dit budget om de adviezen van het burgerberaad Schone stad uit te voeren.
9.	Participatie en bewonersondersteuning	A&G en SW	450.000	450.000	Betreft wens raad en stadsdeelbestuurders om nadrukkelijker in te zetten op samenwerking met bewoners.
10.	Ondersteuning ondernemers/BIzen, o.a. aanpak peuken en afvalvrije evenementen/markten	SW	425.000	425.000	Ondersteuning ondernemers, o.a. aanpak peuken en afvalvrije evenementen/markten.
			5.000.000	5.000.000	
Legenda					
	Korte termijn extra schoonmaken daar waar nodig				
	Voorkomen van (zwerf)afval				
	Gedragsverandering				
	Samen met de stad				

Punten met betrekking tot het bestedingsvoorstel

- Burgerberaad Schone stad. De kosten van de uitvoering van de aanbevelingen uit het burgerberaad Schone stad (verwacht zomer 2024) zijn opgenomen in dit bestedingsvoorstel. Hiervoor is een bedrag van € 1.000.000 (2025: € 500.000 en 2026: €500.000) gereserveerd.
- Aandachtspunten: Bepaalde activiteiten zijn naar verwachting ook na 2026 nog wenselijk om uit te voeren. Het afvalpreventieplan heeft bijvoorbeeld een doorlooptijd van drie jaar en het uitvoeren participatie en bewonersondersteuning (uitvoeren motie *Heel Amsterdam helpt*) is in principe ook voor meer jaren. Afhankelijk van de beschikbare middelen kan in 2026 bepaald worden welke activiteiten gecontinueerd worden.

BIJLAGE 1 – Verschillende extra middelen voor Afval en Reiniging

Naast de reguliere baten binnen programma 2.3 zijn er gestopte en extra middelen beschikbaar voor afval en reiniging. Hieronder zijn de verschillende middelen vermeld.

Samenvatting:

	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Structureel?
1. Coalitiemiddelen Reiniging	€ 2 mil	€ 2 mil	€ 2 mil	€ 1,5 mil	€ 1 mil	Ja (1 mil)
2a. Toeristenbelasting (VJN 2023)		€ 2,3 mil	€ 2,3 mil	€ 2,3 mil	€ 1 mil	Ja (1 mil)
2a. Toeristenbelasting via Aanpak binnenstad (VJN 2023)		€ 0,675 mil	€ 0,675 mil	€ 0,2 mil	-	nee
2b. Toeristenbelasting via aanpak binnenstad (begroting 2024)		€ 3,2 mil				nee
2. SUP middelen		€ 4 mil				Nee
3. Prullenbakvergoeding		€ 0,7 mil	€ 0,7 mil	€ 0,7 mil	€ 0,7 mil	Ja
4. Restant Nedvang zwerfafvalvergoeding (vergoeding is gestopt per 2023)		€ 1 mil				Nee
Totaal	€ 2 mil	€ 13,875 mil	€ 5,675 mil	€ 4,7 mil	€ 2,7 mil	€ 2,7 mil

Hierna per punt met het officiële besluit en bestedingsvoorstel.

- Coalitiemiddelen Reiniging. Dit is 2 miljoen euro per jaar voor het jaar 2023, 2024, 2025 en 1,5 miljoen in 2026, daarna structureel 1 miljoen.**

INTENSIVERING ZOALS OPGENOMEN IN COALITIEAKKOORD (p82-84)

Programma/ onderwerp	2022	2023	2024	2025	2026	Structureel (na 2026)
Reiniging		-2,0	-2,0	-2,0	-1,5	-1,0

Let op: voor het jaar 2026 en verder is nog een deel over waar nog geen voorstel voor is gedaan

directie	Programmaonderdeel/ begrotingsdoel	2023	2024	2025	2026	S/I
SW	Buurtconciërges	500.000	500.000	500.000	500.000	S
A&G	Grof afval: Transitieopgave voor ophalen (grof) afval in dicht bebouwde gebieden	500.000	180.000*	180.000*	500.000	s
A&G	Karton aanpak: extra tijdelijke bovengrondse containers en binnenwerk OPK-container verbeteren op stremmingen	180.000				
A&G	Tijdelijke lokale recyclepunten	370.000	240.000	240.000		
SW	Meer afvalbakken (en vervanging)	100.000				

A&G	Extra inzameling van afval rondom drukke plekken Centrum in de avonduren.	200.000				
A&G	Vorbereiding burgerberaad	150.000				
A&G	Containertuintjes		€ 260.000	€ 260.000		
A&G	Budget voor gebiedsgerichte opgaven vanuit de afvalplannen		€ 200.000	€ 200.000		
A&G	Bijdrage aan extra handhaving en toezicht in het centrum		€ 300.000	€ 300.000		
A&G	4 Extra reinigingsrecht inspecteurs		€ 320.000	€ 320.000		

*voor de jaren 2024 en 2025 is dit bedrag lager, maar wordt het aangevuld met het bedrag vanuit de toeristenbelasting (inzamelmaatregelen centrum)

2. Verhoging toeristenbelasting

a. Bij VJN-retraite 2023: Hier heeft het college 2,3 miljoen euro voor afval en reiniging in masterplan gebieden en Noord voor uitgetrokken voor 2023 t/m 2026. Daarna 1 miljoen structureel.

In de besluitenlijst (beslispunt goa) van de Voorjaarsnota is dit als volgt besloten:

Het college stemt ermee in om van de verhoging van de toeristenbelasting wordt € 8 miljoen in 2024 aflopend naar € 2 miljoen vanaf 2027 aan te wenden voor maatregelen in het kader van de bezoekerseconomie, ter bestrijding van overlast door overtoerisme. Ook extra inzet op afvalinzameling en reiniging in Zuidoost, Nieuw-West en Noord is hier onderdeel van. De wethouder Aanpak binnenstad doet bij Begroting 2024 een voorstel voor de inzet van de middelen. De middelen worden ondergebracht in een reserve en worden geëgaliseerd over de jaren.

Budget

	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Structureel?
afval en reiniging		2,3 mil	2,3 mil	2,3 mil	1 mil	Ja (1 mil)
Vanuit aanpak binnenstad voor afval en reiniging		€ 0,675 mil	€ 0,675 mil	€ 0,5 mil	-	nee

Voorstel waar college en raad mee heeft ingestemd

directie	onderwerp	2023	2024	2025	2026	2027 en verder
SW	Buurtconciërges reiniging: Drie extra buurtconciërges inzetten		€ 330.000	€ 330.000	€ 330.000	?
SW	Veegploegen reiniging: Drie extra veegploegen inzetten		€ 1.620.000	€ 1.620.000	€ 1.620.000	?
A&G	Zondag openstelling van twee Recyclepunten: Toetsenbordweg en Meerkerkdreef		€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	?
A&G	Inzamelmaatregelen Centrum		€ 350.000	€ 350.000	€ 200.000	

SW	Vervangen groene persbakken		€ 325.000	€ 325.000		
----	-----------------------------	--	-----------	-----------	--	--

b. Bij begroting 2024: een incidenteel bedrag van maximaal € 4 miljoen voor het zo goed mogelijk oplossen van de problematiek afval, reiniging en handhaving

Beslispunt 47 van de begrotingsretraite 2023 (voor begroting 2024):

Het college stemt in met:

- a. het toevoegen van structureel € 0,1 miljoen t.b.v. Bezoekerseconomie (vanaf 2024) en structureel € 0,9 miljoen t.b.v. van programma Aanpak Binnenstad (vanaf 2027)
- b. het toevoegen van structureel € 1,0 miljoen aan Afval en Reiniging t.b.v. extra inzet op straatreiniging en zondagopening van 2 recyclepunten in de stadsdelen Zuidoost, Nieuw West en Noord (vanaf 2024).
- c. met de verdeling van het resterende bedrag op incidentele uitgaven voor de periode van 2024 tot en met 2026:
 - Ten behoeve van de programma's Aanpak Binnenstad, Bezoekerseconomie voor een bedrag van € 9,4 miljoen en
 - voor Afval en Reiniging voor een bedrag van € 5,3 miljoen t.b.v. extra inzet straatreiniging, zondagopening van 2 recyclepunten in de stadsdelen Zuidoost, Nieuw West en Noord en een bijdrage aan Aanpak Binnenstad.

Het bestedingsplan wordt ter besluitvorming aan het college voorgelegd.

- d. dat hierover gerapporteerd wordt in de (jaarlijkse) voortgangsrapportages van de verschillende gebiedsaanpakken.
- e. het incidenteel beschikbaar stellen van een bedrag van maximaal € 4 miljoen. Bestemd voor het zo goed mogelijk oplossen van de problematiek afval, reiniging en handhaving door gebruik te maken van innovatieve maatregelen in de aanpak binnenstad/bezoekerseconomie. We zetten voornamelijk in op samenwerkingen met onze partners, zoals de ondernemerscollectieven, belangenverenigingen en het wetenschappelijk instituut "Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions". Daarnaast zetten we ook in op het versneld uitrollen van de succesvolle proeven van huis aan huis inzamelen van afval.
- f. het uitwerken van beslispunt 47.e en ter besluitvorming voorleggen bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024.

Budget

	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Structureel?
Bedrag	-	4 mil	-	-	-	nee

Besloten bij VJN 2024:

directie	onderwerp	2023	2024	2025	2026	2027 en verder
THOR	Fietsknippen		800.000			

A&G/SW	Rond het Leidseplein wordt op vrijdag geschoond op afval en vuil.		250.000			
SW	bepaalde routes speciale afvalvoorzieningen voor pleziervaart te treffen		200.000			
SW	Een aantal BIZ'en in het kernwinkelgebied hebben zich verenigd en willen een extern schoonmaakbedrijf inhuren voor extra schoonmaak activiteiten bovenop de reguliere inzet van de gemeente		200.000			
A&G	Versnellen afval op afspraak		1.600.000			
SW/A&G	Onderzoeken naar maatregelen rondom afval en handhaving samenwerking met het Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS).		1.000.000			

3. SUP middelen a 4 miljoen voor 2024

Vanaf 1 januari 2023 geldt de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor de opruimkosten van verpakkingsmateriaal in het zwerfafval. Dit betekent dat producenten van producten die veel terugkomen in het zwerfafval gaan meebetalen aan de opruim- en verwerkingskosten die gemeenten maken. Deze extra middelen ontvangt de gemeente Amsterdam vanaf 2024 via de Single use plastics zwerfafvalvergoeding (SUP). De proefberekening is bekend en de gemeente Amsterdam zal uiterlijk 1 november 2024, met terugwerkende kracht over 2023, naar verwachting circa 12 miljoen ontvangen. Het definitieve bedrag wordt bekend nadat op 1 juni de bijdrage per product wordt gepubliceerd tezamen met de wegingsfactoren voor overheidsorganisaties. Het betreft een structurele vergoeding, maar het kan zijn dat de vergoeding de komende jaren wordt aangepast. Het beleid is er namelijk op gericht om het plastic zwerfafval te doen afnemen. Een afname van het plastic zwerfafval leidt vervolgens tot een afname van de vergoeding, die immers o.a. bepaald wordt op basis van de hoeveelheid producten die in de handel zijn gebracht en het aandeel plastic in het zwerfafval. Een jaarlijkse afbouw van deze vergoeding is dan logischerwijs te verwachten, alleen is het tempo daarvan nog ongewis. De SUP-vergoeding vervangt de oude zwerfafval vergoeding (Nedvang) die werd besteed aan maatregelen om zwerfafval tegen te gaan.

Budget

	2023	2024	2025	2026	2027 en verder	Structureel?
Bedrag	-	4 mil				nee

Besloten bij raadsbesluit vooruitlopend op de VJN 2024:

directie	onderwerp	2023	2024	2025	2026	2027 en verder
SW	3 extra veegploegen (met voertuig) en 2 groepsleiders		€ 1.764.000			
SW	4 extra buurtconciërges (met voertuig)		€ 486.000			
A&G	Uitbreiding TAM-team (Team Afvalmeldingen) in de avond en het weekend plus inzet voor grof afval op feestdagen		€ 1.000.000			
A&G	Extra toezichthouders te fiets (dit is een opdracht van A&G aan THOR)		€ 750.000			

4. Nedvang en Prullenbakvergoeding a 700.000 euro per jaar

De Nedvang zwerfafvalvergoeding (jaarlijks circa 1.000.000) is per 2023 gestopt. In 2024 wordt eenmalig nog circa €800.000,- aan Amsterdam aan resterende middelen uitgekeerd. In de plaats van de Nedvang zwerfafvalvergoeding komen de structurele prullenbakkenvergoeding (jaarlijks circa 700.000) en de SUP-vergoeding¹ (jaarlijks circa 12.000.000). Uit de prullenbakkenvergoeding worden nu de kosten als gevolg van de statiegeldproblematiek gedekt (herstellen afvalbakken en kosten extra duo's reinigers).

Aanvragen door stadsdelen

Voor zover bekend is er door Nieuw-West en Noord budget vrijgemaakt voor het thema Afval en Reiniging. Voor Nieuw-West gaat het om budget voor extra reinigers en in Noord om budget voor extra inzet van buurtconciërges.

Nieuw-West

- 2024: 900.000 (vanuit budget Ongelijk investeren en de coalitiemiddelen)
- 2025: 600.000 (vanuit budget Ongelijk investeren)

Noord

- 150.000 (vanuit budget Ongelijk investeren)